

Jan Łysek

Akademia Ignatianum w Krakowie –
Wydział Zamiejscowy Nauk Humanistycznych i Społecznych w Mysłowicach

---

Pedagogia Nowego Człowieka jako kategoria edukacyjna i refleksyjna praktyka

The pedagogy of the New Man as an educational
category and reflective practice

Słowa kluczowe

pedagogia, Pedagogia Nowego Człowieka, refleksyjna praktyka, Franciszek Blachnicki, Ruch Światło-Życie, Drogowskazy Nowego Człowieka, chrześcijańska koncepcja wychowawcza

Streszczenie

Pedagogia Nowego Człowieka to chrześcijańska koncepcja pedagogiczna, której teorię i podstawy metodologiczne opracował ks. Franciszek Blachnicki.

Przedmiotem jest tutaj życie duchowe i wychowanie liturgiczne we wspólnocie chrześcijańskiej, co zostało zweryfikowane praktycznie poprzez Ruch Światło-Życie.

Pedagogię Nowego Człowieka należy traktować jako kategorię edukacyjną i refleksyjną praktykę. Wyróżnia się w niej implikacje praktyczne (które można zastosować w praktyce wychowawczej dzieci i młodzieży) oraz implikacje społeczne (które można odnieść do życia społecznego wspólnot chrześcijańskich).

Implikacje te są istotną alternatywą w perspektywie próby określenia *pro domo sua* kierunku rozwoju pedagogiki, ale wymagają dalszych badań eksploracyjnych i eksplanacyjnych.

Key words

pedagogy, Pedagogy of the New Man, reflective practice, Franciszek Blachnicki, Light-Life Movement, Signposts New Man, The Christian concept of educational

Summary

The Pedagogy of the New Man is a Christian educational concept, the theory and methodological basis of which was developed by the priest Franciszek Blachnicki. The subject tackled here is spiritual and liturgical education in the Christian community, which has been verified in practice through the Light-Life Movement.

The Pedagogy of the New Man should be regarded as a category of educational and reflective practice. One may define both the practical implications (which can be used in the practice of education of children and young people) and social implications (which can be related to the social life of Christian communities). The implications are a significant alternative perspective trying to determine *pro domo sua* towards the development of education, but require further exploratory and explanatory research

Wprowadzenie

W perspektywie próby określenia *pro domo sua* kierunku rozwoju pedagogiki w kontekście praktyki refleksyjnej jako kategorii edukacyjnej (*Reflective Practice*)¹ niezmiennie niezwykle istotne są próby przezwyciężenia pozostałości dziedzictwa sprzed transformacji w sposobie naszego myślenia oraz uwzględniania implikacji ponowoczesności w naukach społecznych, do których należy pedagogika. Istotny w tym zakresie wydaje się postulat powrotu do źródeł, a jednym z nich jest koncepcja Pedagogii Nowego Człowieka, której podstawy opracował i zweryfikował praktycznie sługa Boży ks. Franciszek Blachnicki.

Co to jest pedagogia?

W polskiej pedagogice naukowej pojęcie pedagogia zostało zastosowane po raz pierwszy przez Henryka Rowida (1877-1944), który łączył je z tradycją platońską i postrzegał w szczególnym związku z wychowaniem moralnym. Pedagogia to, jego zdaniem, „świadome i celowe oddziaływanie osobowości kierującej rozwojem duchowym dzieci i młodzieży”².

¹ A. Perkowska-Klejman, *Refleksyjna praktyka jako kategoria edukacyjna (Reflective Practice)*, http://www.academia.edu/10336142/refleksyjna_praktyka_jako_kategoria_educacyjna_reflective_practice_ (dostęp: 20.12.2016).

² H. Rowid, *Podstawa i zasady wychowania*, Warszawa 1946, s. 48.

Stefan Kunowski (1909-1977), poszerzając znaczenie tego pojęcia, uważał natomiast, że termin pedagogia oznacza całe dzieło wychowywania, zespół czynności i umiejętności wychowawczych. Pedagogię będącą owocem talentu wychowawcy nazywa on „sztuką sztuk”, jako że działa ona „w trudnym materiale ludzkim, który przejawia dążenie do samodzielności”³.

Pedagogia traktuje więc o wychowanku, wychowankach i procesie prowadzenia (kierowania), tj. o metodzie oraz o programie formacji intelektualnej i moralnej⁴. W takim ujęciu terminem tym określa się pedagogię domową, szkolną, Kościoła, a także nowych ruchów i wspólnot kościelnych⁵, do których należy zaliczyć:

- Domowy Kościół i jego dokonania: Krucjatę Wstrzemięźliwości, Ruch Światło-Życie, Krajowe Duszpasterstwo Służby Liturgicznej, Krucjatę Wyzwolenia Człowieka, Plan Ad Christum Redemptorem, Chrześcijańską Służbę Wyzwolenia Narodów oraz działalność naukową w dziedzinie teologii pastoralnej, katechetyki i liturgiki w Instytucie Teologii Pastoralnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego⁶, jak również dorobek naukowy, popularnonaukowy i ascetyczno-formacyjny, w tym wiele homilii i konferencji w zapisie magnetofonowym⁷;
- Ruch Rodzin Nazaretańskich⁸;
- Nowe Rodziny (Ruch Focolari)⁹.

Współcześnie przyjmuje się następujące rozumienie pojęcia pedagogia:

Pedagogia: 1) w znaczeniu tradycyjnym – sztuka skutecznego wywierania wpływu na dzieci i młodzież dla zrealizowania określonych celów edukacyjnych, metaforycznie rzecz ujmując „uprawa ludzkiego ducha”;

³ S. Kunowski, *Podstawy współczesnej pedagogiki*, Warszawa 2005, s. 26.

⁴ Por. *Pedagogia*, w: *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. IV, praca zbiorowa, Warszawa 2005, s. 88.

⁵ Por. F. Blachnicki, *Ruch Światło-Życie jako pedagogia nowego człowieka. Kim jest człowiek*, Krościenko 1999.

⁶ Por. A. Wodarczyk, *Prorok żywego Kościoła. Ks. Franciszek Blachnicki (1921-1987) – życie i działalność*, Katowice 2008.

⁷ Por. *Bibliografia prac ks. F. Blachnickiego*, Krościenko n. D. 2002.

⁸ Por. I. Budziak, *Świętość w codzienności*, „Postscriptum” 1 (1997), s. 77-81; T. Dajczer, *Rozważania o wierze. Z zagadnień teologii duchowości*, Częstochowa 1997; *Statut rodzin nazaretańskich*, Warszawa 1993; *Formacja do dojrzałości małżeńskiej i rodzinnej w ruchu rodzin nazaretańskich*, wybór tekstów B. Szewc, Warszawa 2002.

⁹ Por. F. Zambonini, *Przygoda jedności*, Kraków 1995; Ch. Lubich, *Charyzmat jedności*, Kraków 2008.

2) we współczesnych zasobach leksykalnych definiowana jest jako paradygmat edukacyjny, który może występować w postaci: (a) doktryny pedagogicznej, (b) ideologii edukacyjnej, (c) ukrytego programu wychowania; 3) w obszarze anglojęzycznym pojęciem tym określa się (posługując się Bernsteinowską definicją przetłumaczoną na język polski przez Z. Kwiecińskiego) też względnie spójny i trwały zbiór praktyk edukacyjnych, poprzez które jednostka przyswaja sobie nowe (lub rozwija dotychczas istniejące) formy postępowania, wiedzy, umiejętności i kryteria ich oceny, przejmując je od kogoś (lub czegoś), kogo uznaje za stosownego ich dostarczyciela (przekaziciela) i ewaluatora¹⁰.

Pedagogia jest zatem terminem, który nazywa społeczną praktykę edukacyjną; jej obiektem badań może być:

- pedagogia rozumiana jako sztuka skutecznego wywierania wpływu w celu kształtowania człowieka określonej jakości – zgodnie z tradycyjnym zakresem i treścią tego pojęcia, znanego jeszcze przed powstaniem pedagogiki;
- pedagogia rozumiana jako doktryna pedagogiczna będąca wytworem pedagogiki tradycyjnej i wtedy możemy dokonywać jej rekonstrukcji oraz badać recepcję;
- pedagogia rozumiana jako praktyka, którą jej uczestnicy są w stanie objąć refleksją i zrekonstruować w języku dającym się przełożyć na język nauki¹¹.

Należy zatem oczekiwać, że zdolność do autorefleksji o edukacji przywróci współczesnej pedagogice jej perspektywę filozoficzną, teoretyczną i historyczną, a to stanie się czynnikiem sprawczym ewolucji tożsamości pedagogiki, w wyniku której zostanie właściwie określona relacja pedagogiki ze społeczną praktyką edukacyjną, tworzoną na innych zasadach niż w czasach dominacji pedagogiki tradycyjnej i w warunkach określonych przez uwarunkowania polityczne i ideologiczne.

W kontekście przyjętych rozważań niezwykle istotny jest powrót do Domowego Kościoła i jego dokonań, zatem do tego wszystkiego, czego dokonał sługa Boży ks. Franciszek Blachnicki, a więc do jego Pedagogii Nowego Człowieka.

¹⁰ T. Hejnicka-Bezwińska, *Pedagogika ogólna*, Warszawa 2008, s. 493.

¹¹ T. Hejnicka-Bezwińska, *Pedagogika wobec wyzwań „późnej” nowoczesności*, „Rocznik Naukowy Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy”. Nauki o edukacji, 2009, nr 4, s. 226.

Biografia sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego¹²

Ksiądz Franciszek Karol Blachnicki urodził się 24 marca 1921 roku w Rybniku w wielodzietnej rodzinie Józefa i Marii z Millerów. Maturę zdał w 1938 roku. Uczestniczył w kampanii wrześniowej aż do kapitulacji. W latach 1939-1940 prowadził działalność konspiracyjną w ramach Polskiej Organizacji Partyzanckiej jako komendant oddziału na miasto Tarnowskie Góry.

W marcu 1940 roku został aresztowany przez Gestapo w Zawichocie i wywieziony do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, a stamtąd, we wrześniu 1941 roku, został przewieziony do więzienia śledczego najpierw w Zabrze, potem w Katowicach.

W marcu 1942 roku został skazany na karę śmierci za działalność konspiracyjną przeciw hitlerowskiej Rzeszy, ale kara ta została zamieniona na 10 lat więzienia.

W okresie pobytu na oddziale skazańców przeżył nagłe, cudowne nawrócenie.

Po wyzwoleniu wstąpił do Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie i podjął studia na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Stopień magistra teologii otrzymał w 1950 roku, a 25 czerwca 1950 roku przyjął święcenia kapłańskie.

W latach 1950-1955 ks. Franciszek Blachnicki pracował jako wikariusz w kilku parafiach diecezji katowickiej. W pracy duszpasterskiej zwracał szczególnie uwagę na formowanie grup elitarnych. Wypracował metodę dziecięcych rekolekcji zamkniętych: „Oaza Dzieci Bożych”.

W czasie uwięzienia i wysiedlenia biskupów śląskich (lata 1954-1955) uczestniczył w pracach „tajnej Kurii” w Katowicach oraz przebywał w Niepokalanowie, gdzie studiował duchowość i metody pracy apostołskiej o. Maksymiliana Kolbego.

W 1956 roku został zatrudniony w Referacie Duszpasterskim Kurii Diecezjalnej w Katowicach i w redakcji tygodnika „Gość Niedzielny”. Zorganizował i prowadził Ośrodek Katechetyczny, a następnie społeczną akcją przeciwalkoholową, wydając jednocześnie dwutygodnik „Niepokalana Zwycięza”.

Po zlikwidowaniu przez władze państwowe Centrali Krucjaty Wstrzemięźliwości został w marcu 1961 roku aresztowany. Po ponad

¹² Por. Z. Podlewska, *Blachnicki Franciszek Karol*, w: *Słownik katechetów polskich XX wieku*, red. R. Czekański, Warszawa 2003, s. 26-28.

czteromiesięcznym pobycie w areszcie otrzymał wyrok skazujący na 13 miesięcy więzienia, z zawieszeniem na trzy lata.

W październiku 1961 roku ks. Franciszek Blachnicki rozpoczął studia na Sekcji Pastoralnej Wydziału Teologicznego KUL w Lublinie¹³. Stopień licencjata uzyskał w 1963 roku („Metoda przeżyciowo-wychowawcza dziecięcych rekolekcji zamkniętych”), doktora w 1965 roku („Zasada bosko-ludzka F.X. Arnolda jako zasada formalna teologii pastoralnej i duszpasterskiej”), a rozprawa habilitacyjna z zakresu teologii pastoralnej pt. „Eklezjologiczna dedukcja teologii pastoralnej” została przedstawiona w 1972 roku¹⁴.

W czerwcu 1972 roku zrezygnował z etatu na KUL-u na znak protestu wobec niezatwierdzenia habilitacji przez Ministerstwo Oświaty.

W okresie działalności naukowej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim ks. Franciszek Blachnicki wypracował personalistyczno-eklezjologiczną koncepcję teologii, opierającą się na nauce Soboru Watykańskiego II, a także koncepcję i podstawy metodyczne pod dyscypliny: katechetyka fundamentalna i teologia pastoralna ogólna¹⁵.

Ksiądz Franciszek Blachnicki pełnił także obowiązki wicedyrektora Konwiktu Księży Studentów KUL, który był miejscem permanentnej formacji kapłańskiej dla księży diecezjalnych i zakonnych, oddelegowanych na studia specjalistyczne do Lublina. Swoją działalność kapłańską umiejętnie wiązał z szeroko pojętym wychowaniem człowieka, nadając temu wychowaniu teologiczny i duszpasterski wymiar.

W grudniu 1981 roku ks. Franciszek Blachnicki wyjechał do Rzymu i tam zastał go stan wojenny.

W 1982 roku osiadł w polskim ośrodku „Marianum” w Carlsbergu¹⁶ i rozpoczął organizowanie Międzynarodowego Centrum Ewangelizacji Światło-Życie, podejmując pracę wśród polskich emigrantów metodami Ruchu Światło-Życie. Wydawał biuletyn „Prawda – Krzyż – Wyzwolenie”, założył stowarzyszenie „Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów”, organizował sympozja i marsze, mające na celu podtrzymywanie suwerenności wewnętrznej i jedności narodów w walce o wyzwolenie. Za tę działalność był szykanowany i represjonowany

¹³ K. Wojaczek, *Instytut Teologii Pastoralnej, w: Księga pamiątkowa w 75-lecie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, red. M. Rusecki, Lublin 1994, s. 228.

¹⁴ A. Wodarczyk, *Prorok żywego Kościoła*, dz.cyt., s. 208, 215.

¹⁵ Por. M. Majewski, *Kadra katechetyki*, „RTK” 32, 1985, z. 6, s. 142.

¹⁶ *Marianum Carlsberg*, <http://www.oaza.de> (dostęp: 10.01.2017).

przez władze państwowe w Polsce oraz oczerniany w środkach społecznego przekazu.

Zmarł nagle w Carlsbergu 27 lutego 1987 roku.

Prezydent RP Lech Wałęsa odznaczył ks. Franciszka Blachnickiego pośmiertnie Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski w 1994 roku oraz Krzyżem Oświęcimskim w 1995 roku.

Proces beatyfikacyjny sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego rozpoczęto 9 grudnia 1995 roku. Postulatorem procesu został ks. Adam Wodarczyk, a wicepostulatorem ks. Stanisław Adamiak.

1 kwietnia 2000 roku szczątki ks. Franciszka Blachnickiego zostały przeniesione do Krościenka i złożone w kościele Chrystusa Dobrego Pasterza w dolnej kaplicy. 27 lutego 2013 roku na ręce prefekta Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych kardynała Angelo Amato oddano Positio. 16 października 2014 roku Komisja Teologów w Rzymie uznała jednomyślnie heroiczną cnót Sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego, co potwierdził 1 października 2015 roku papież Franciszek, promulgując dekret o heroicznosci jego cnót.

Uprawiając naukowo teologię, ks. Franciszek Blachnicki jednocześnie stał się jej popularyzatorem wśród duchowieństwa i osób świeckich. Wypracowane programy duszpasterskie wykorzystywał do formowania Nowego Człowieka, charakteryzującego się głębokim życiem wewnętrznym. W oryginalnej koncepcji Ruchu Światło-Życie pokazał, jak życie wewnętrzne może się rozwijać w sprzyjających okolicznościach zewnętrznych.

Ruch Światło-Życie (ΦΩΣ ΖΩΗ) jako Pedagogia Nowego Człowieka

Ruch Światło-Życie, zwany ruchem oazowym, powstał na terenie diecezji katowickiej. Założyciel ruchu, ks. Franciszek Blachnicki, nawiązał do doświadczeń łączności Kościoła z ludem śląskim, przekładając niektóre doświadczenia na strategię w religijnym wychowaniu dzieci i młodzieży¹⁷. Rzeczywistość żywej wiary, która określała dynamikę jego życia, była w nim źródłem nowych idei wychowawczych¹⁸.

¹⁷ Por. H. Wrońska, *Katecheza w stowarzyszeniach, ruchach i grupach*, w: *Miejsca katechezy. Rodzina. Parafia. Szkoła*, red. S. Kulpaczyński, Lublin 2005, s. 117.

¹⁸ Por. F. Blachnicki, *Ruch Światło-Życie jako ruch soborowej odnowy Kościoła. II Krajowa Kongregacja Odpowiedzialnych Ruchu Światło-Życie. Dokumentacja*, red. F. Blachnicki, Krościenko, 4-6 III 1977.

Ksiądz Franciszek Blachnicki poddał analizie współczesną mu sytuację Kościoła, oceniał stan religijności w kontekście szeroko pojętej wiedzy teologicznej i podejmował adekwatne działania. Jego posługa pasterska zmierzała do nieustannej formacji młodego pokolenia w katechumenalnej wizji duszpasterstwa i katechezy pod przewodnictwem Niepokalanej Matki Boga¹⁹, a wyakcentowanie w katechizacji roli Chrystusa ma dla Ruchu Światło-Życie fundamentalne znaczenie²⁰.

Program i cel Ruchu Światło-Życie zawiera się w jego nazwie, zgodnie z zasadą, że w człowieku musi się zrealizować synteza pomiędzy światłem rozumianym jako poznanie a egzystencją ludzką²¹. Poznana prawda powinna się stać normą postępowania, życie musi być realizowane według wymagań światła²², a proces formacji nastawiony jest na kształtowanie Nowego Człowieka, czyli człowieka dojrzałego, wewnętrznie zintegrowanego i wyzwolonego, który realizuje siebie poprzez bezinteresowną służbę na wzór Maryi²³.

Za cel Ruchu Światło-Życie trzeba również uznać staranie o wychowanie dojrzałych chrześcijan, którzy przeżyli autentyczne i przemieniające życie spotkania z Bogiem²⁴. Piętnastodniowe rekolekcje zwane oazami, organizowane dla dzieci, młodzieży i rodzin, oraz późniejsza praca w grupach parafialnych mają uświadomić wierzącym odpowiedzialność za Kościół, a także pomagać w realizacji posoborowej wizji parafii jako wspólnoty. Istotą jest przybliżanie żywej wiary, która przemienia życie człowieka i nie jest martwym depozytem przekazywanym przez przodków. Prawdziwej wolności, niezależnie od okoliczności, można doświadczyć tylko w Chrystusie. Człowiek musi sam doświadczyć wolności, aby wyzwalać innych, a Kościół jest miejscem wyzwolenia. Tym samym, przyprowadzanie zniewolonych do Jezusa stało się jednym z głównych zadań Ruchu.

¹⁹ Por. M. Marczewski, *Od duszpasterstwa ku ewangelizacji. Sługa Boży ksiądz Franciszek Blachnicki (1921-1987)*, w: *Sto lat polskiej katechezy*, Kraków 2001, s. 110.

²⁰ Por. D. Cupiał, *Kult maryjny w programie Ruchu Światło-Życie – bariera czy premość dla ekumenicznych spotkań chrześcijan?*, „Salvatoris Mater” 3:2001, nr 4, s. 203.

²¹ Por. Z. Czerwiński, *Katechumenat dzisiaj*, „AK” 70:1977, nr 409, s. 190-215.

²² Por. F. Blachnicki, *Kerygmatyczna odnowa katechezy. Pisma katechetyczne*, red. M. Marczewski, Warszawa 2005, s. 203.

²³ Por. J. Mikulski, *Nowy człowiek jako model wychowania w ruchu Światło-Życie*, w: *Pedagogika pastoralna*, red. M. Marczewski, Lublin 2003, s. 143.

²⁴ F. Blachnicki, *Mysli, wyznania, testament*, red. A. Oleszczuk, B. Poniatowska, A. Wojnowska, Lublin 2002, s. 70.

Ideał chrześcijańskiej dojrzałości to dojrzały chrześcijanin, Nowy Człowiek, który jednoczy poznanie (światło) i egzystencję (życie). Do tej jedności może doprowadzić człowieka Duch Święty dzięki krzyżowi Chrystusa i naszemu bezinteresownemu darowi z siebie w służbie Bogu i ludziom²⁵, a formacja w Ruchu jest podstawowa i permanentna²⁶.

Oryginalność Ruchu Światło-Życie tkwi w dokonanej syntezie między personalnym aspektem obrazu i kultu Maryi, uwydatnionym przez św. Maksymiliana Kolbego, a aspektem eklezjalnym, właściwym zarówno w systematycznym nauczaniu katechetycznym, jak również w formach okazjonalnych²⁷.

Trzeba przyznać, że ks. Franciszek Blachnicki, unikając pułapek kompromisu oraz destruktywnych polemik, głosił jasny i wyważony zbiór zasad formacyjnych, którymi katolicy mogą się kierować w rozlicznych sytuacjach swojego życia.

Istota i podstawy metodologiczne Ruchu Światło-Życie, jako Pedagogii Nowego Człowieka, zostały syntetycznie przedstawione przez ks. Franciszka Blachnickiego w referacie przygotowanym na VIII Krajową Kongregację Odpowiedzialnych Ruchu w lutym 1983 roku²⁸.

Sens Ruchu Światło-Życie przedstawiony jest w trzech częściach:

- geneza;
- Nowy Człowiek jako ideał, cel wychowawczy: człowiek zdeintegrowany, człowiek konsumpcyjny, człowiek wyczynowy (*Leistungs Mensch*), człowiek stada, czyli człowiek manipulowany, człowiek zintegrowany, człowiek posiadający siebie w dawaniu siebie, człowiek realizujący siebie przez służbę, człowiek wyzwolony i Chrystus Sługa;
- metoda i droga wychowania Nowego Człowieka: Światło-Życie, oaza wychowawcza i mała grupa (tu – etapy drogi Nowego Człowieka, czyli drogi ucznia Chrystusa albo drogi ku dojrzałości chrześcijańskiej: etap ewangelizacji, etap właściwego katechumenatu i etap

²⁵ Por. *Oaza Rekolekcyjna Diakonii Ruchu Światło-Życie*, (brak autora i miejsca wydania), wyd. II, Światło-Życie 1989, s. 3-4.

²⁶ Por. A. Petrowa-Wasilewicz, *Ruchy i stowarzyszenia w Kościele*, w: *Leksykon Kościoła katolickiego w Polsce*, red. R.M. Przeciszewski, Warszawa 2003, s. 313.

²⁷ F. Blachnicki, *Teologia pastoralna ogólna, cz. II. Eklezjologiczna dedukcja teologii pastoralnej*, Lublin 1971, s. 218.

²⁸ F. Blachnicki, *Ruch Światło-Życie jako pedagogia nowego człowieka*, <http://www.oaza.pl/ruch-swiatlo-zycie-jako-pedagogia-nowego-czlowieka/> (dostęp: 12.01.2017).

mistagogii, czyli wtajemniczenia chrześcijańskiego – wprowadzenia w misterium).

Charakterystyka i Drogowskazy Nowego Człowieka

Ruch Światło-Życie jako Pedagogia Nowego Człowieka „ma na celu przede wszystkim formowanie dojrzałego chrześcijanina jako nowego człowieka w Chrystusie na wszystkich etapach rozwoju osobowości”²⁹.

Nowy Człowiek, w przeciwieństwie do starego człowieka, nie jest oddzielony od Boga, nie żyje w grzechu, jest zdolny do nawiązywania relacji, nie jest rozbity wewnętrznie i nie jest zamknięty w swoich egoistycznych celach. Nie określają go również pojęcia: człowiek konsumpcyjny, człowiek wyczynowy, człowiek manipulowany oraz człowiek zniewolony.

Nowy Człowiek jest człowiekiem wspólnoty, zjednoczonym z Bogiem i odnowionym przez Boga, bo doświadczającym odkupienia w Chrystusie oraz owocu tego odkupienia, jakim jest miłość *agape*. Dlatego jest to człowiek zintegrowany, który posiada siebie w dawaniu siebie, realizuje siebie przez służbę i jest wyzwolony.

Wychowanie Nowego Człowieka polega na rozwijaniu i doskonaleniu w miłości *agape*, w wymiarze krzyża, która to miłość stanowi istotę chrześcijańskiej doskonałości.

Szczegółową analizę ideału wychowawczego można odnaleźć w chrystocentryzmie personalistycznym³⁰, który ukazywany jest w Ruchu Światło-Życie we wzorach osobowych Chrystusa Sługi i Niepokalanej Służebnicy.

Dla Nowego Człowieka istotne są następujące drogowskazy:

JEZUS CHRYSZTUS jest moim Światłem i Życiem oraz jedyną Drogą do Ojca; Przyjąłem Go jako mojego Pana i Zbawiciela; oddaję Mu swoje życie, aby nim kierował.

NIEPOKALANA jest dla mnie najdoskonalszym wzorem Nowego Człowieka oddanego całkowicie w Duchu Świętym Chrystusowi, Jego słowu i dziełu; dlatego oddaję się Jej, rozważam z Nią w Różańcu tajemnice zbawienia i naśladowuję Ją.

²⁹ F. Blachnicki, *Drogowskazy Nowego Człowieka*, <http://www.oaza.warszawa.pl/dk/v5/index.php/domowy-kocio/slowo-o-dk/18-nowy-czowiek> (dostęp: 14.01.2017).

³⁰ Por. A. Derdziuk, *Chrystocentryzm personalistyczny*, „Roczniki Teologii Moralnej” 2009, t. 1 (56).

DUCH ŚWIĘTY namaścił Jezusa; dzięki Chrystusowi i ja otrzymałem Ducha Świętego, który sprawił, że narodziłem się na nowo do życia dziecka Bożego skierowanego w miłości i posłuszeństwie ku Ojcu; dlatego chcę prowadzić życie w Duchu, poddając się Jego tchnieniu i mocy.

KOŚCIÓŁ wspólnota pielgrzymujących ludu Bożego, zjednoczona z Ojcem przez Syna w Duchu Świętym jest jedynym środowiskiem życia, w którym może rozwijać się Nowy Człowiek; chcę wzrastać coraz głębiej w tę braterską wspólnotę poprzez żywą komórkę grupy w ramach Kościoła lokalnego, który jest znakiem i urzeczywistnieniem Kościoła powszechnego.

SŁOWO BOŻE stanie się dla mnie światłem życia, jeżeli będę podejmował stały wysiłek zachowania go, pójścia za nim i czynienia go słowem życia; chcę karmić się nim jak najczęściej szczególnie poprzez osobiste i wspólne z braćmi studiowanie Pisma Świętego.

MODLITWA jest oddechem Nowego Życia, wielkim przywilejem i radością Nowego Człowieka, źródłem mocy i dziełem Ducha Świętego w nas; dlatego chcę być wierny praktyce codziennego Namiotu Spotkania.

LITURGIA, szczególnie eucharystyczna, jest uprzywilejowanym miejscem spotkania z Chrystusem w Duchu Świętym, znakiem objawiającym i urzeczywistniającym tajemnicę Kościoła – wspólnoty oraz źródłem i szczytem jego życia; dlatego chcę zawsze jak najpełniej w niej uczestniczyć, a moim zaszczytem i radością jest służba w zgromadzeniu liturgicznym według zaleceń soborowej odnowy liturgii.

ŚWIADECTWO słowa i życia jest nakazem Pana, który chce, aby światłość nasza świeciła przed ludźmi i dlatego obiecał nam moc Ducha Świętego, abyśmy mogli stać się Jego świadkami; ufając tej mocy i modląc się o nią, chcę przy każdej okazji wyznawać Chrystusa, mojego Pana i Zbawiciela.

NOWA KULTURA polega na uwolnieniu człowieka od wszystkiego, co poniża jego godność, oraz na rozwijaniu wartości osoby i wspólnoty we wszystkich dziedzinach życia; jest ona dziś bardzo potrzebną formą świadectwa i ewangelizacji; moim świadectwem w tej dziedzinie będzie więc ofiara całkowitej abstynencji od alkoholu, tytoniu i wszelkich narkotyków oraz szerzenie kultury czystości i skromności jako wyrazu szacunku dla osoby.

AGAPE, czyli piękna miłość, którą Duch Święty rozlewa w sercach naszych, dzięki której osoba może odnaleźć się w pełni przez bezinteresowny dar z siebie (KDK 24) dla Boga i bliźnich, jest najwyższą formą świadectwa i urzeczywistniania się osoby; dlatego poprzez stałą metanoię, przekreślanie swego egoizmu, naśladowanie Chrystusowego

Krzyża, chcę wdrażać się w postawę bezinteresownej służby – diakonii, służąc na wzór Syna Człowieczego wspólnocie Kościoła oraz wszystkim braciom, zwłaszcza najmniejszym i uciśnionym³¹.

Istota chrześcijańskiej koncepcji wychowawczej

W dorobku ks. Franciszka Blachnickiego z pewnością można odnaleźć elementy koncepcji wychowania, formowania i dojrzałości duchowej³².

Najistotniejsze dla refleksyjnej praktyki pedagogicznej są odniesienia dotyczące postępowania z wychowankami, gdzie odnajdziemy wskazania dotyczące wychowania chrześcijańskiego w relacji mistrz-uczeń w formie instytucji kierownictwa duchowego, opracowanej przez O. Piotra Semenkeno CR³³.

Istotne jest tutaj wychowanie, nazywane formacją, poprzez wychowanie liturgiczne (czyli przez liturgię), które, pozornie paradoksalnie, daje wolność przez posłuszeństwo wszystkim uczestnikom-wychowankom³⁴. Relacja mistrz-uczeń w wychowaniu liturgicznym stwarza możliwości specyficznej komunikacji, a nawet dyskursu hermeneutycznego³⁵, gdzie światło oświeca znaczenie czynności i jej zakres, z założeniem, że bez uznawania światła niemożliwe jest wyjaśnianie. A zatem chodzi o urzeczywistnianie prawdy w życiu wychowanka, uczestnika liturgii.

Konkretyzacja prawdy w życiu wychowanka ma istotne znaczenie wychowawcze, bo prawda objawiona wychowuje w liturgii. Tym samym, kultura liturgiczna staje się elementem wychowania religijnego, gdyż kultura religijna i edukacja religijna w Kościele przenikają się wzajemnie.

Jak można zauważyć, ks. Franciszek Blachnicki łączył wychowanie chrześcijańskie z ewangelizacją, za którą podąża konkretne dobro w wymiarach wolności, sensu życia, nadziei, pokoju i radości³⁶.

³¹ F. Blachnicki, *Drogowskazy Nowego Człowieka*, dz. cyt.

³² Por. M. Tytko, *Elementy wychowania chrześcijańskiego w koncepcji ks. Franciszka Blachnickiego*, „Pedagogika Katolicka” 2011, t. 5, zeszyt 1 (8).

³³ Por. P. Semenkeno, *Życie duchowe*, Lwów 1931, wyd. ang. *Interior Life*, Rzym 1969.

³⁴ Por. F. Blachnicki, *Godziny Taboru*, Carlsberg – Lublin 1989.

³⁵ Por. J. Łysek, *O podstawach kreowania racjonalności hermeneutycznej w pedagogice*, Katowice 1998; J. Łysek, *Rozumienie Innego*, w: *W kręgu edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, red. P.P. Barczyk, P. Kowolik, Myślowice 2012.

³⁶ Por. F. Blachnicki, *Homilie w Oazie Nowego Życia Istotnia*, Krościenko 1985, s. 21.

Wychowanie opiera się na autorytecie. Owszem, ważny jest wychowawca, ale najważniejszym autorytetem w wychowaniu chrześcijańskim nie jest sam człowiek-wychowawca, lecz Jezus Chrystus, Bóg-Człowiek, Bóg-Mistrz. Zatem człowiek powinien oprzeć ludzkie zachowanie na Dobru Boga i nie powinien polegać wyłącznie na dobru ludzkim³⁷. Najważniejszym Nauczycielem i Wychowawcą dla wychowanka jest więc Bóg, a rzeczywisty autorytet zyskuje się nie poprzez słowa, ale poprzez czyny.

Ksiądz Franciszek Blachnicki wskazał na interioryzację wartości oraz internalizację dóbr, przy czym najpierw musi się dokonać w człowieku interioryzacja Chrystusa-Dobra, czyli dobrowolna zgoda człowieka na przyjęcie Dobra do ludzkiego wnętrza po to, aby to Dobro mogło się uwewnętrznić w osobie wychowanka w sposób praktyczny³⁸. Jest to więc koncepcja wychowania nie tylko w ludzkim wymiarze, ale przede wszystkim w wymiarze pedagogii Bożej (*Oeconomia Divina*), gdzie Bóg-Człowiek jest najwyższym autorytetem i Kierownikiem Duchowym dla uczniów-wychowanków.

Wychowanie liturgiczne w Kościele ma kontynuację w całożyciowym procesie (auto)wychowania przez dawanie osobistego świadectwa, które w wychowaniu chrześcijańskim pełni istotną funkcję w myśl zasady *Verba docent, exempla trahunt* (słowa uczą, przykłady pociągają [kształcą]), ale ma być ono proste, jasne i spójne³⁹.

Jako wychowawcy nie jesteśmy w stanie poznać do końca drugiego człowieka, ale dla Boga drugi człowiek jest przejrzysty, a Duch Święty zna drogę do jego wnętrza. Wezwanie do wiary musi jednak przyjść do człowieka z zewnątrz i być istotnym wydarzeniem, a zadaniem wychowawcy jest to, aby dać drugiemu człowiekowi okazję do spotkania się ze Słowem⁴⁰. Wszystko to ma prowadzić do osiągnięcia w wychowanku jedności pomiędzy prawdami i zasadami poznawanymi i uznawanymi za słuszne a wyznawanymi i stosowanymi w życiu. Jedność, Światło i Życie, integruje wewnętrznie człowieka i prowadzi do wewnętrznej wolności. Zatem symbol $\Phi\Omega\Sigma\ \text{Z}\Omega\text{H}$ (Fos-Dzoe, Światło-Życie) zawiera w sobie program wychowawczy i metodę pedagogiczną; poprzez element światła, które ma wcielać się w życie, należy rozumieć: światło rozumu, światło

³⁷ Por. F. Blachnicki, *Rekolekcje dla Wspólnoty Kapłanów Chrystusa Sługi*, Lublin 1991, s. 44.

³⁸ Por. tamże, s. 9-10.

³⁹ Por. F. Blachnicki, *Wolni i wyzwajający*, Krościenko 1999, s. 18.

⁴⁰ Por. F. Blachnicki, *Ewangelizacja według planu Ad Christum Redemptorem*, b.m., 1988, s. 172.

sumienia, światło słowa Bożego, światło Chrystusa jako wzoru osobowego, który należy naśladować, i światło Kościoła (Lemen gentium, Światło narodów), który dba o nieskażony przekaz wcześniej wymienionych światel. Natomiast „istotą naszego powołania jest świadectwo wiary – uwierzyliśmy w Chrystusa i dlatego obraliśmy taki sposób życia”⁴¹.

Podsumowanie

Pedagogię Nowego Człowieka można traktować jako kategorię edukacyjną i refleksyjną praktykę.

Przedmiotem ogólnej koncepcji pedagogicznej ks. Franciszka Blachnickiego jest życie duchowe i wychowanie liturgiczne we wspólnocie chrześcijańskiej.

W koncepcji można określić wyraźne implikacje praktyczne, a wyniki analiz wykorzystać w praktyce wychowawczej dzieci i młodzieży.

Można też wskazać implikacje społeczne, a wyniki analiz zastosować do życia społecznego wspólnot chrześcijańskich.

Koncepcja ta wymaga dalszych badań eksploracyjnych i badań eksplanacyjnych.

Bibliografia

- Bibliografia prac ks. F. Blachnickiego*, Wydawnictwo Oaza, Krościenko 2002.
- Blachnicki F., *Drogowskazy Nowego Człowieka*, <http://www.oaza.warszawa.pl/dk/v5/index.php/domowy-kocio/slowo-o-dk/18-nowy-czowiek> (dostęp: 14.01.2017).
- Blachnicki F., *Ewangelizacja według planu Ad Christum Redemptorem*, Wydawnictwo Światło-Życie, (brak miejsca wydania) 1988.
- Blachnicki F., *Godziny Taboru*, Carlsberg – Lublin 1989.
- Blachnicki F., *Homilie w Oazie Nowego Życia I stopnia*, wyd. 2, Wydawnictwo Oaza, Krościenko 1985.
- Blachnicki F., *Kerygmatyczna odnowa katechezy. Pisma katechetyczne*, red. M. Marczewski, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2005.
- Blachnicki F., *Mysli, wyznania, testament*, red. A. Oleszczuk, B. Poniatowska, A. Wojnowska, Lublin 2002.
- Blachnicki F., *Rekolekcje dla Wspólnoty Kapłanów Chrystusa Sługi*, Wydawnictwo Światło-Życie, Lublin 1991.
- Blachnicki F., *Ruch Światło-Życie jako pedagogia nowego człowieka. Kim jest człowiek*, Wydawnictwo Światło-Życie, Krościenko 1999.

⁴¹ F. Blachnicki, *Wiara i świadectwo*, Lublin 1997, s. 11.

- Blachnicki F., *Ruch Światło-Życie jako pedagogia nowego człowieka*, <http://www.oaza.pl/ruch-swiatlo-zycie-jako-pedagogia-nowego-czlowieka/> (dostęp: 12.01.2017).
- Blachnicki F., *Ruch Światło-Życie jako ruch soborowej odnowy Kościoła. II Krajo-
wa Kongregacja Odpowiedzialnych Ruchu Światło-Życie. Dokumentacja*, red.
F. Blachnicki, Wydawnictwo Światło-Życie, Krościenko, 4-6 III 1977.
- Blachnicki F., *Teologia pastoralna ogólna*, cz. II: *Eklezjologiczna dedukcja teologii
pastoralnej*, Lublin 1971.
- Blachnicki F., *Wiara i świadectwo*, Wydawnictwo Światło-Życie, Lublin 1997.
- Blachnicki F., *Wolni i wyzwalający*, Wydawnictwo Oaza, Krościenko 1999.
- Budziak I., *Świętość w codzienności*, „Postscriptum” 1997, 1.
- Cupiał D., *Kult maryjny w programie Ruchu Światło-Życie – bariera czy pomost
dla ekumenicznych spotkań chrześcijan?*, „Salvatoris Mater” 3:2001, nr 4.
- Czerwiński Z., *Katechumenat dzisiaj*, „AK” 70:1977, nr 409.
- Dajczer T., *Rozważania o wierze. Z zagadnień teologii duchowości*, Edycja Świę-
tego Pawła, Częstochowa 1997.
- Derdziuk A., *Chryścocentryzm personalistyczny*, „Roczniki Teologii Moralnej”
2009, t. 1 (56).
- Formacja do dojrzałości małżeńskiej i rodzinnej w ruchu rodzin nazaretańskich*, wy-
bór tekstów B. Szewc, Warszawa 2002.
- Hejnicka-Bezwińska T., *Pedagogika ogólna*, WAIp, Warszawa 2008.
- Hejnicka-Bezwińska T., *Pedagogika wobec wyzwań „późnej” nowoczesności*,
„Rocznik Naukowy Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy”.
Nauki o edukacji, 2009, nr 4.
- Kunowski S., *Podstawy współczesnej pedagogiki*, Wydawnictwo Salezjańskie,
Warszawa 2005.
- Lubich Ch., *Charyzmat jedności*, Wydawnictwo M, Kraków 2008.
- Łysek J., *O podstawach kreowania racjonalności hermeneutycznej w pedagogice*,
Wydawnictwo Śląsk, Katowice 1998.
- Łysek J., *Rozumienie Innego*, w: *W kręgu edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*,
red. P.P. Barczyk, P. Kowolik, Górnośląska WSP, Mysłowice 2012.
- Majewski M., *Kadra katechetyki*, „RTK” 32, 1985, z. 6.
- Marczewski M., *Od duszpasterstwa ku ewangelizacji. Sługa Boży ksiądz Fran-
ciszek Blachnicki (1921-1987)*, w: *Sto lat polskiej katechezy*, Wydawnictwo
WAM, Kraków 2001.
- Marianum Carlsberg*, <http://www.oaza.de> (dostęp: 10.01.2017).
- Mikulski J., *Nowy człowiek jako model wychowania w ruchu Światło-Życie*,
w: *Pedagogika pastoralna*, red. M. Marczewski, Polihymnia, Lublin 2003.
- Oaza Rekolekcyjna Diakonii Ruchu Światło-Życie*, (brak autora i miejsca wyda-
nia), wyd. II, Światło-Życie 1989.
- Pedagogia*, w: *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. IV, praca zbiorowa, Wy-
dawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2005.
- Perkowska-Klejman A., *Refleksyjna praktyka jako kategoria edukacyjna (Reflectiv
Practice)*, [http://www.academia.edu/10336142/refleksyjna_praktyka_jako_](http://www.academia.edu/10336142/refleksyjna_praktyka_jako_kategoria_edukacyjna_reflective_practice_)
[kategoria_edukacyjna_reflective_practice_](http://www.academia.edu/10336142/refleksyjna_praktyka_jako_kategoria_edukacyjna_reflective_practice_) (dostęp: 20.12.2016).

- Petrowa-Wasilewicz A., *Ruchy i stowarzyszenia w Kościele*, w: *Leksykon Kościoła katolickiego w Polsce*, red. M. Przeciszewski, Warszawa 2003.
- Podlewska Z., *Blachnicki Franciszek Karol*, w: *Słownik katechetyków polskich XX wieku*, red. R. Czekalski, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2003.
- Rowid H., *Podstawy i zasady wychowania*, Warszawa 1946.
- Semenenko P., *Życie duchowe*, Lwów 1931, wyd. ang. *Interior Life*, Rzym 1969.
- Statut rodzin nazaretańskich*, Warszawa 1993.
- Tytko M., *Elementy wychowania chrześcijańskiego w koncepcji ks. Franciszka Blachnickiego*, „Pedagogika Katolicka” 2011, t. 5, zeszyt 1 (8).
- Wodarczyk A., *Prorok żywego Kościoła. Ks. Franciszek Blachnicki (1921-1987) – życie i działalność*, Wydawnictwo Emmanuel, Katowice 2008.
- Wojaczek K., *Instytut Teologii Pastoralnej*, w: *Księga pamiątkowa w 75-lecie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, red. M. Rusecki, Wydawnictwo KUL, Lublin 1994.
- Wrońska H., *Katecheza w stowarzyszeniach, ruchach i grupach*, w: *Miejsca katechez. Rodzina. Parafia. Szkoła*, red. S. Kulpaczyński, Polihymnia, Lublin 2005.
- Zambonini F., *Przygoda jedności*, WAM, Kraków 1995.